Politieke invloed gevaar voor Duitse persvrijheid

ZDF-toezicht en schending bronbescherming ongrondwettelijk

Achtergrond - 15 februari 2011

De persvrijheid in Duitsland staat onder druk. De politieke invloed op de publieke zender ZDF is ronduit ongrondwettelijk, zeggen juristen. Ook worden redacties doorzocht om te achterhalen waar ze hun informatie vandaan halen. Op de wereldwijde index van persvrijheid staat Duitsland slechts op de 17e plaats.

De redactie van het ZDF-onderzoeksprogramma 'Frontal-21' kreeg afgelopen weekeinde een veeg uit de pan. CDU-politici in de Raad van Bestuur van de publieke zender zijn het niet eens met de manier waarop de journalisten vrijdag over het Duitse onderwijsbeleid berichtten. Of dat voortaan wat minder tendentieus kan. 'Frontal 21' is woedend over deze inmenging in de journalistieke vrijheid, meldde *Spiegel Online* deze week.

De verontwaardiging was nog veel groter toen ZDF-hoofdredacteur Nikolaus Brender vorig jaar moest vertrekken. Dezelfde Raad van Bestuur wilde zijn contract niet meer verlengen. Bestuurslid Roland Koch, prominent CDU'er en destijds nog minister-president van Hessen, wilde van Brender af en kreeg de andere CDU' ers in het bestuur achter zich. Officieel omdat de kijkcijfers van de actualiteitenprogramma's te laag waren. Maar velen zagen het als een poging om een onafhankelijke en kritische journalist buitenspel te zetten.

'Afstand tot de staat'

Het zijn twee voorbeelden van de manier waarop de politiek in Duitsland invloed uitoefent op de publieke omroep. De ZDF wordt gecontroleerd door de Fernsehrat, een bestuursorgaan dat bestaat uit 77 leden. Zij zijn afkomstig uit het parlement, de zestien deelstaten, gemeentes, kerken, vakbonden, werkgevers-, journalisten-, sport- en milieuorganisaties. De minister-presidenten van de deelstaten benoemen de vertegenwoordigers uit het maatschappelijk middenveld. Dat zijn vaak leden van hun eigen partij. Daardoor zijn CDU en SPD oververtegenwoordigd in de Fernsehrat.

Volgens Duitse mediajuristen druist het toezicht op de ZDF in tegen de grondwet. De samenstelling van de raad is in strijd met de "afstand tot de staat" die de wet

voorschrijft, stelden ze onlangs in de *Frankfurter Allgemeine Zeitung*. De Groenen en de deelstaat Rijnland-Pfalz willen dat het Constitutioneel Hof een uitspraak over de kwestie doet. Zij zeggen binnenkort een klacht in te dienen.

Verschil ZDF en ARD

> De Duitse publieke omroep bestaat uit de ARD, de ZDF en Deutschlandradio.
> De ARD, de Arbeitsgemeinschaft der öffentlich-rechtlichen Rundfunkanstalten der Bundesrepublik Deutschland, wordt gevormd door 9 regionale omroepen en de internationale zender Deutsche Welle.
> De ZDF, Zweites Deutsches Fernsehen, zendt sinds 1963 uit.
> Deutschlandradio, de nationale Duitse radiozender, bestaat sinds 1994. Duitsers hebben dus 3 publieke tv-zenders: ARD, ZDF en een regionale, afhankelijk van waar ze wonen.

In een zaak over een regionale zender in Hessen besliste het Constitutioneel Hof in 2008 dat de publieke omroep afstand dient te houden van politieke partijen. De partijen hebben een “beslissende invloed op de bezetting van de hoogste staatsambten”, aldus de rechter, en zijn daarom van een andere aard dan de andere maatschappelijke organisaties die in de toezichtsraad vertegenwoordigd zijn.

Voor de andere Duitse publieke zender, de ARD, geldt deze politieke invloed in mindere mate. De ARD is een samenwerkingsverband van negen regionale omroepen en de Duitse wereldomroep *Deutsche Welle*. In plaats van een Fernsehrat houdt een ledenvergadering waarin al deze omroepen zijn vertegenwoordigd, toezicht op de zender. Overigens is er ook kritiek op de politieke invloed van de deelstaten op de regionale zenders.

Doorzoekingen redacties

De Duitse persvrijheid staat verder onder druk doordat de overheid het recht op bronbescherming van journalisten niet respecteert. Dat zegt Michael Rediske, hoofd van de Duitse afdeling van Reporters Without Borders. Deze internationale journalistenorganisatie plaatste Duitsland onlangs op een schamele 17e plaats op haar persvrijheidsindex.

Volgens Rediske komt het voor dat redacties van kranten en tv-zenders worden doorzocht om te achterhalen welke bronnen deze media hanteren. Dat zei hij onlangs tegen *Deutsche Welle*. Controversieel was bijvoorbeeld een inval bij de redactie van politiek magazine *Cicero* in 2005. Het blad had geheime informatie van de Duitse federale recherche over een Jordanese terrorist gepubliceerd.

Daarnaast werd het huis van de auteur van het artikel doorzocht.

Ook met betrekking tot deze kwestie heeft het Constitutioneel Hof overigens eerder uitspraak gedaan, zegt Rediske. Een soortgelijke inval bij een klein radiostation werd door de hoogste Duitse rechters ondubbelzinnig veroordeeld als ongrondwettelijk.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel:
https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/246/politieke-invloed-gevaar-voor-duitse-persvrijheid